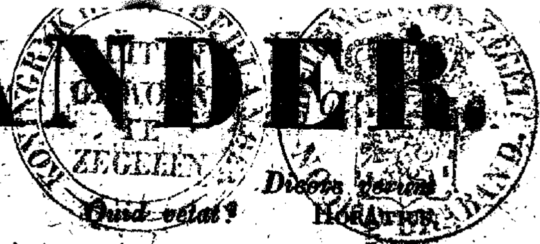
NOORD-BRABANDER.



NUMMER 98. 's BOSCH. DONDERDAG, 13 AUGUSTUS 1829.

Duitschland.

FRANKFORT, 7 augustus.

Berigten van het oorlogstooneel.

De courant van Tiflis behelst het volgende berigt eener nederlaag van den seraskier van Erzerum en *Hagki*-pacha, in de gebergten van Sangalou.

«Den 26 junij volvoerde het kaukasische legerkorps eene der moeijelijkste bewegingen over de steile en boschachtige hoogten van het sangalou's gebergte, waar de vijand ons hoopte tegen te houden, maar zich door een bekwaam manœuver in zijne verwachting bedrogen zag. Terwijl, namelijk onze linker vleugel, eenen valschen aanval op het turksche leger deed, bewerkte het korps zijnen overtogt op de regter zijde; het trok langs eenen anderen weg heen en plaatste zich tegenover de vijandelijke flank. Den 29 naderden 1600 Turken onze stelling, en namen van steenen opgeworpen verschansingen in bezit, uit welke zij echter door den generaal-majoor, baron *Friederichs*, met verlies van 100 krijgsgevangenen en een vaandel, weder verdreven werden. De opperbevelhebber, de onmogelijkheid inziende om den vijand, in de genomene stelling, op de flank van zijne legerplaats, met vrucht aan te vallen, besloot geheel om hen heen te trekken. Den 30 junij ging hij met zijne gansche bagaadje op marsch, en trof den volgenden dag den vijand aan, die zich gereed maakte om hem aan te vallen. Het was de seraskier zelf. die, zoo als men later van de krijgsgevangenen vernam, ter ondersteuning van *Hagki*-pacha toegesneld was, wiens troepen het verschanste leger bezet hadden. Nadat de opperbevelhebber, door een doelmatig manœuver, laatstgemelden in de onmogelijkheid gesteld had om den seraskier te hulp te komen, viel hij dezen in den loop van den dag aan, sloeg hem en vervolgde hem 30 wersten ver, en wierp hem tot buiten het sangalou's gebergte terug. Den 2 julij, na eenen marsch van 15 wersten langs den moeijelijksten weg over den rug van het gebergte, viel de generaal *Paskewitsch van Erivan* het leger van *Hagki*-pacha van achteren aan. Daar alle gemeenschap van den pacha met den seraskier afgesneden was, werd zijne armée volkomen geslagen, 30 wersten ver van zijne legerplaats verstrooid, en hij zelf krijgsgevangen gemaakt. In deze beide gevechten, waarvan het eerste in de nabijheid van het dorp Kainli, en het tweede bij eene plaats Millidusee genaamd, voorviel, werden twee turksche korpsen, het eene van 30,000 en het andere van 20,000 man, in den tijd van 24 uren volkomen geslagen, terwijl zij al hun geschut, uit 31 stukken bestaande, hunnen voorraad van krijgs- en mondbehoeften, twee kampen, waarvan het eene verschanst was, bijna 1500 gevangenen en 19 vaandels verloren. Pacha *Hagki* zelf viel in handen onzer zegevierende troepen. Aan onze zijde was het verlies niet groot.»

De koerier, die deze tijding naar Petersburg heeft gebragt, de adjudant van den graaf *Paskewitsch*, had den 5 dezer het hoofdkwartier verlaten, dat zich toen in de nabijheid van Ardassou, 60 wersten afstands van Erzerum, bevond. De graaf *Paskewitsch* was nog bezig met den vijand te vervolgen.

Frankrijk.

PARIJS, 9 *Augustus.*

Bij onderscheidene op gisteren genomene besluiten van Z. M., zijn gedaan de navolgende benoemingen:

1.° De prins *de Polignac*, pair van Frankrijk, tot minister sekretaris van staat voor het departement van buitenlandsche zaken, ter vervanging van den heer graaf *Portalis.*

2.° De heer *Courvoisier*, prokureur generaal bij het koninklijk geregtshof van Lion, tot zegel-bewaarder van Frankrijk, minister sekretaris van staat bij het departement van justitie, ter vervanging van den heer *Bourdeau.*

3.° De graaf *de Bourmont*, pair van Frankrijk, en luitenant-generaal bij onze armee, tot minister sekretaris van staat, bij het departement van oorlog, ter vervanging van den heer burggraaf *de Caux.*

4.° De graaf *de Rigny*, vice-admiraal, tot minister sekretaris van staat bij het departement der marine en koloniën, ter vervanging van den heer baron *Hede de Neuville.*

5.° De graaf *de Labourdonnaye*, lid van de kamer der gedeputeerden (departement Maine-et-Loire), tot minister sekretaris van staat, bij het departement van binnenlandsche zaken, ter vervanging van den heer burggraaf *de Martignac.*

6.° De baron *de Montbel*, lid van de kamer der gedeputeerden, tot minister sekretaris van staat bij het departement van kerkelijke zaken en van het openbaar onderwijs, en tot grootmeester der fransche akademie.

7.° De graaf *Chabrol de Crousol*, pair van Frankrijk, tot minister sekretaris van staat bij het departement van finantien, ter vervanging van den graaf *Roy.*

Voorts is nog bij een besluit van dezelfde dagteekening bepaald, dat de voordragt om tot aartsbisschoppen, bisschoppen en andere geestelijke titels van ons koningrijk bevorderd te worden, aan Z. M. zal gedaan worden door eenen bisschop, welke zij tot dat einde zal benoemd hebben.

Het ministerie van koophandel en manufakturen is en blijft vernietigd, doch de werkzaamheden aan hetzelve, bij de ordonnantie des Konings van den 4 en 20 januarij 1828 opgedragen, zijn en blijven met die van binnenlandsche zaken vereenigd in zoo verre het den binnenlandschen koophandel en de manufakturen betreft.

De president van het bureau van koophandel en kolonien, zal onder het gezag van onzen minister, sekretaris van staat bij het departement der financien, gesteld worden.

Nog een ander besluit van dezelfde dagteekening houdt in, dat de graaf *De Chabrol de Crousol*, minister sekretaris van staat bij het departement van financien *ad interim* belast is met de portefeuille van het ministerie van justitie;

De prins *Jules de Polignac*, minister, sekretaris van staat bij het departement van binnenlandsche zaken, *ad interim* met de portefeuille van de marine en kolonien, en

De heer graaf *de Labourdonnaye*, minister sekretaris van staat bij het departement van binnenlandsche zaken, *ad interim* met de portefeuille der kerkelijke zaken en van het openbaar onderwijs.

Al verder zijn bij een besluit van dezelfde dagteekening de heeren graaf *de Portalis*, gewezen minister van buitenlandsche zaken, de burggraaf *de Caux*, gewezen minister van oorlog en de baron de *Hyde de Neuville*, gewezen minister van de marine, tot minister van staat en leden van den geheimen raad des Konings, benoemd.

En bij een ander besluit van dien dag is de burggraaf *de Caux*, luitenant-generaal bij onze armee, tot groot kruis der koninklijke en militaire orde van *St. Louis* en

De burggraaf *de Martignac*, gewezen minister van binnenlandsche zaken, tot groot kruis der koninklijke orde van het legioen van eer, benoemd.

Nederlanden.

'sHERTOGENBOSCH, 12 *Augustus.*

Z. M. heeft tot baron benoemd den staatsraad *J. H. van Doorn*, gouverneur van Oost-Vlaanderen en tot den adelstand verheven zijnen broeder *A. P. van Doorn*, regter ter instructie te Middelburg, en tot ridders van den nederlandschen leeuw de heeren *L. van Ooijen*, generaal-majoor; *N. Westerdorp*, predikant te Losdorp; den graaf *van der Bilft;* den vice-admiraal *Buysk s; H. Ravekes*, algemeen sekretaris der maatschappij *tot Nut van 't Algemeen;* mr. *P. J. Boddaert*, lid van de tweede kamer der staten generaal, en mr. *Snouck Hurgronje;* lid van de gedeputeerde staten van Zeeland.

— De graaf *de Celles*, gezant bij het hof van Rome, is den 9 te Brussel aangekomen en heeft een bijzonder gehoor bij den Koning gehad.

— Z. K. H. prins *Albert* van Pruissen heeft Brussel den 5 dezer verlaten, om naar Berlijn terug te keeren. Men meent, dat de verloving van H. K. H. Prinses *Marianne* den 28 dezer zal plaats hebben.

— Den 2 dezer is het huwelijk van de hertogin *Amalie van Leuchtenberg* met Z. M. den Keizer van Brazilie door zijne eminentie den pauselijken *nuntius* voltrokken.

— Sedert eenige dagen loopt te Brussel het gerucht, dat de kommissie tot wetgeving ontbonden zal worden; men wil, dat er eene te groote verdeeldheid van gevoelens onder de leden, betrekkelijk het wetboek van strafvordering bestaat, hetwelk hiertoe aanleiding heeft gegeven.

— Zijne doorluchtige hoogwaardigheid de heer *Ostini*, aartsbisschop *in partibus* van Tarse en apostolijke *nuntius* in Zwitzerland, wordt eerstdaags te Ostende verwacht, vanwaar hij zich met de aanstaande keizerin van Brazilie naar Rio-Janeiro zal begeven, alwaar hij door Zijne Heiligheid Paus *Pius VIII*, met eene geheime boodschap belast is.

— De afdeeling in garnizoen te Brussel, verwacht van dag tot dag het bevel om te vertrekken, het schijnt dat zij naar Gent of Antwerpen gaan en tegen de helft dezer maand vertrekken zal; men houdt zich bezig met het oprigten der bataillons, jagers en grenadiers.

— De *Catholique* deelt eene beschrijving mede van den pau-

ning, welke voor de personen, die zich *Infames* willen noemen, te Brugge vervaardigd is. Dezelve is bijna vierkant, en stelt aan de voorzijde voor een geopend boek, op welks eenen kant de woorden *Loi Fondamentale,* en op welks anderen *grondwet* gelezen wordt, met bijvoeging van den naam dergenen, aan wien de penning toekomt, en van den titel *Infame* en het jaartal. Op de keerzijde staan de woorden: *Lex. Rex.* (Wet. Koning.) te midden van het devies: *Fidèle jusqu'à l'Infamie.* Het geheel is omringd door tien pijlen, de zinnebeelden van de tien provincien, van waar de verzoekschriften zijn ingeleverd. Voorts is deze penning met een groen lint versierd, waarmede men denzelven om den hals, onder de kleederen, of aan het horologie moet hangen.

Te Gent wordt, volgens dat dagblad, een dergelijke, doch eenigzins verschillende penning gemaakt.

— Uit Plijmouth wordt gemeld, dat Z^r. M^s. fregat *de Ruppel*, hetwelk den gouverneur van Oostindië aan boord heeft, aldaar den 29 julij is binnengeloopen en den 31 daaraanvolgende, na zich van versch water voorzien te hebben, de reis heeft voortgezet.

— Men schrijft uit Rome, van den 25 julij, dat aldaar gesproken wordt over eene kerkvergadering, welke de Heilige Vader beleggen zal, om vele zijner oude vrienden, tot de waardigheid van kardinaal te verheffen; men wil dat dit consistorie den 4 augustus, op den den feestdag van den heiligen *Dominicus* zal plaats hebben. De kardinaal *Albani* is gevaarlijk ziek geweest en zijne hooge jaren deden vreezen, dat hij dit niet overleefd zoude hebben; doch hij is thans wederom geheel hersteld.

— In den loop van het jaar 1828, zijn te Rome gedoopt 4744 kinderen, te weten: 2250 meisjes en 2491 jongens; begraven 5029 menschen, waarvan 2247 van het vrouwelijk en 2782 van het mannelijk geslacht; getrouwd 1177 paren. De bevolking der stad is 140,673 personen, te weten 67,439 van het vrouwelijk en 73,234 van het mannelijk geslacht. In dit getal zijn begrepen 11 bisschoppen, 1443 priesters, 1807 monniken, 1350 nonnen, 1058 zieken in de onderscheiden gasthuizen, 865 opgeslotenen in de gevangenissen, en 233 ongeloovigen. De Joden ten getalle van omtrent 4000, zijn in deze berekening niet begrepen. Het getal der huishoudingen was 33,913.

— Uit Hamburg wordt van den 28 julij gemeld, dat van de nederlandsche stoomboot *de Beurs van Amsterdam,* kapitein *J. Diets,* van Amsterdam naar Hamburg bestemd, dien nacht bij Nieuwkerk, op de Elbe, de stuurboordbras aan de buiten-as is gesprongen en dat de passagiers door de engelsche stoomboot *sir Edwards Banks* overgenomen en naar Hamburg aangebragt zijn. De schade aan het werktuig dacht men spoedig te herstellen en het schip in staat te stellen om den 2 augustus de terugreis te kunnen aannemen; doch dit had bij het vertrek van de laatste post nog niet plaats gehad.

LEVENSBESCHRIJVING VAN EENE EXCELLENTIE.

Caligula hield hartstogtelijk veel van zijn paard, hetwelk hij den naam van *Incitatus* gegeven had. Hij liet voor hetzelve eenen stal van marmer en eene krib van ivoor maken, bedekte hetzelve met purperen kleeden, deed het eenen halsband van paarlen aan en hield eene menigte slaven en dienaren voor hetzelve. Hij plaatste soldaten, om, gedurende den slaap van zijnen lieveling, in den omtrek de stilte te bewaren. Het gelukkig paard at aan de tafel van den beheerscher van Rome, en de Keizer bood hetzelve, in eenen gouden kelk, den wijn aan, nadat hij daarvan eerst zelf gedronken had. *Caligula* noemde *Incitatus* minister, en liet de voor de konsuls bestemde bundels, vóór dat nieuwmodisch geluks-kind uitdragen.

Linguet beschrijft, in zijne jaarboeken, den lof van Z. Exc. in deze bewoordingen:

»Ik ben bovenal verrukt op het gezigt van de wijsheid, welke zoo vele Koningen en Keizers getoond hebben, in de keus van hunne ministers. Wanneer ik overweeg, hoezeer het getal zotskappen en schurken altoos dat der brave lieden overtroffen heeft, en zie, dat de eersten, om juist datgene te kiezen, hetwelk de laatsten het best hadden, afwijken, dan beken ik, dat ik mij, van verwondering en eerbied, overstelpt gevoel, en zonder mijn land en mijne eeuw te beschimpen, haak ik naar het geluk van deze gelukkige tijden.

»Het is bovenal onder de regering van *Caligula,* wat zijne lasteraars van hem ook zeggen mogen, dat ik zoude verlangd hebben te leven; onder de regering van dien Vorst, die de in het donker verborgene verdienste zoo goed wist aan den dag te brengen, dat hij, zonder zich aan den rang, de geboorte of zelfs aan het soort te storen, zijn paard tot de waardigheid van staats-sekretaris verhefte. Mijn voornemen is, om op deze zeldzame personaadje eene lofspraak te houden: ik zal mij gelukkig achten, indien ik der verborgenheid eenen naam mag ontrukken, welke daarvan maar al te lang het slagtoffer was!

»Deze minister had ongetwijfeld vrienden, maar hij was te groot om niet tevens vijanden te hebben. De verkeerde snaken der oppositie-partij van dien tijd, dreven hunne stoutmoedigheid zoo ver, dat zij den Keizer zelve aan de kaak stelden, over de keuze, welke hij gedaan had, van een beest, hetwelk zoo nuttig en zoo waardig was, om met hem den last der regering van het heelal (dat is van het romeinsche rijk) te dragen. Gelukkiglijk heeft alles, zelfs het vooroordeel, zijne grenzen, en ik heb redenen om te gelooven, dat onze eeuw aan mijnen held dat regt zal doen wedervaren, hetwelk hij bij zijn leven niet heeft kunnen verwerven.

»Ik vergeef het niet aan die geschiedschrijvers, die zich zoo dikwijls met de geringste beuzelingen vermoeijen, dat zij zijne familie, zijne geboorte en zijne opvoeding, met stilzwijgen zijn voorbij gegaan. Ik zoude vooral nieuwsgierig zijn om te weten, of het een wagen-, kar-, jagt- of manegiepaard geweest is. Vele hebben beweerd, dat het het slechtste paard van den stal was, hun gevoelen grondende op eene staatkundige stelling, welke zegt, dat de slechtste onderdanen de grootste ambten bekomen. Zonder hier deze stelling te willen waarderen, haast ik mij eene anecdote mede te deelen, welke duidelijk bewijzen zal, dat deze doorluchtige personaadje hare verheffing enkel en alleen aan hare verdienste te danken had en welke tevens over derzelver eersten staat eenig licht verspreiden zal. Hieruit zal ten duidelijkste blijken, dat het een rijpaard was.

»*Caligula* reed hetzelve eens over een veld, en men moet bekennen, dat deze *brave Vorst* eene bijzondere wijze van te paard rijden had. Ook bleven de hovelingen niet in gebreke om hem te betuigen, dat Z. M. de beste ruiter uit het rijk was. Welk eene behandeling! welke bevalligheden! welk eene houding!

»Het regtschapen paard, verontwaardigd over die laffe vleijerijen, besloot, om aan den Keizer het lage gepeupel te doen kennen, hetwelk hem omringde. Het nam aanstonds eene kloekmoedige houding aan, sloeg achteruit en wierp zijnen meester in den drek. De Vorst, minder ontsteld over zijnen val, dan getroffen over eene zoo nieuwe les, overtuigd zijnde, dat zijn paard in zich alleen al de braafheid en al de eer van het hof vereenigde, aarselde, van dit oogenblik niet, om hetzelve tot de eerste waardigheden van den staat te verheffen.

»Eene zoo plotselinge verandering had geenen invloed op zijn karakter, het bleef altoos hetzelfde. Het had geenszins die onbeschaamde manieren, welke de geluks-kinderen kenschetsen; men zoude gezegd hebben, dat het de eenige persoon aan het hof was, welke zijne *superioreteit* niet gevoelde. Het bezigde nooit kleine listen om de aandacht en het vertrouwen van zijnen meester te winnen; het zocht nooit zijne onderdanen bij hem verdacht te maken, noch hem over te halen, om het oor te sluiten voor hunne klagten. Het was er niet op gesteld om zich alle groote posten te willen toeëigenen, ofschoon het, door zijne bekwaamheid en verdienste, het regt had, daarnaar te staan, met meer reden dan het grootste gedeelte zijner opvolgers.

»Daar het niemand vleide en de vleijerij verfoeide, wachtte het zich wel, de bijzondere gunsten en pensioenen van hare waarde te berooven, door dezelve aan de veile menigte der lofredenaars toe te staan.

»Te vreden met den opbrengst van zijnen post en volmaakt belangeloos voor zich zelve, was het zulks niet minder ten opzigte zijner familie. Het dacht er niet aan, om die te verrijken....

»Zijne matigheid ging zoo ver, dat het, wanneer het den buik vol had, nooit iets meer vroeg. Welk een voorbeeld van gematigdheid! Welk eene les voor lieden, die in posten gesteld zijn! Wat meer is, zijn meester geërgerd over zijne overdrevene eenvoudigheid, liet hetzelve eens vergulden haver voordienen. De geschiedenis merkt op, dat de bescheidene en belangelooze *Incitatus* dit blinkende maal van de hand wees: zijn stalknecht moest terug keeren, om hem zijne gewone portie en op de gewone wijze te halen. Wie onder zijne confraters zoude de proef van een dergelijk maatje haver hebben doorgestaan?

»De geschiedenis zegt ons niet, of deze minister geheel paard was of niet. Men zoude intusschen tot het ontkennende antwoord kunnen besluiten, want zij spreekt nergens over deszelfs hartstogten.... Wat hiervan ook zijn moge, het is zeker, dat het zijne *maîtressen* niet verrijkte, dewijl geen geschiedschrijver hierover spreekt.

»Het is moeijelijk in bijzonderheden te treden, omtrent eenen persoon, wiens leven zoo weinig bekend is; maar hebben de geschiedschrijvers niets van zijne deugden gezegd, het stilzwijgen, dat zij, ten aanzien van zijne ondeugden onderhouden hebben, is een bewijs, dat hij daarvan uitgesloten was; want de ondeugden van hen, welke schielijk verheven worden, worden nooit vergeten. De nijd en de laster, welke niet opgehouden hebben, zijne nagedachtenis te vervolgen, hebben aan hetzelve altoos zijne onkunde en domheid verweten; maar men oordeele door vergelijking en dit is de eenige wijze om goed te oordeelen, en men bedenke, dat het, alleen van hooi en haver levende, dezelve echter nooit gestolen heeft! (*Catholique.*)

FINANCIEN.

Nogmaals herhalen wij het reeds vroeger door ons beweerde, dat de tweede kamer er vooral op bedacht behoorde te zijn, om de noodige verbeteringen in ons stelsel van financien daar te stellen, daar toch alle wenken en raadgevingen bij ons ministerie geheel nutteloos verspild zijn, immers worden wij dagelijks al meer en meer overtuigd, hoe weinig het zich aan een en ander stoort. Bij zekere gelegenheid over evengezegde verbeteringen sprekende, maakten wij onder anderen ook gewag van het millioen voor de nationale nijverheid. Men moet niet uit het oog verliezen, dat alle regeringen bij *vertegenwoordiging,* of met andere woorden, alle regeringen, die verpligt zijn rekening

te doen van de wijze van gebruik der openbare fondsen, steeds over eenige millioenen kunnen beschikken, zonder naauwkeurige verantwoording van dezelve te moeten geven; en zoo lang er door de regering geen misbruik hiervan gemaakt wordt, is men dan ook algemeen gewoon, dit beleefdelijk door de vingers te zien. Wanneer echter de gelden op eene schandelijke wijze verspild worden, dan ook is het tijd dat men er op bedacht zij, om geene kwitantien te teekenen, voor dezelve naauwkeurig na te lezen, of wat misschien nog beter ware, de betaling en voldoening derzelve te weigeren.

Dit verleenen van bijstand aan de hulp en ondersteuning behoevende nijverheid zoo wel als aan den kwijnenden handel; deze aan de beoefening der schoone kunsten toegestaan wordende aanmoedigingen, hebben inderdaad iets verleidelijks, ook zoude niemand zich eenige aanmerkingen durven noch willen veroorlooven, wanneer van dit *millioen-Merlin* * uitsluitend tot deze loffelijke einden gebruik gemaakt werd. Wanneer dit echter geenszins het geval is, wanneer deze gelden nu eens dienen tot het oprigten van maatschappijen, waarbij eenige bijzondere personen, die anders geene verdienste bezitten, als dat zij het kunstje verstaan om slaafachtig te kruipen of in den zin van het bestuur hunne stem uit te brengen, hunne beurzen weten te spekken; en dat die gelden dan weder eens gebezigd worden, tot het bezoldigen van schrijvers, die op een gegeven teeken, openlijk tegen de natie te velde trekken; wanneer dit het geval is, zeggen wij, dan is het de pligt van de nationale vertegenwoordiging, om in het algemeen belang maatregelen daartegen te nemen.

Waarvoor dus dient eigenlijk dit millioen voor de nationale nijverheid? Het ware wel overbodig dit te willen zeggen, immers is er niemand die dit niet weet. Waarlijk tot niets minder dan ter bevordering en ontwikkeling der nijverheid. Waarom dan ook hetzelve nog langer op de begrooting te dulden? Onze afgevaardigden zouden zich bij hunne lastgevers zeer verdienstelijk maken, wanneer zij er eens vooral de pen doorhaalden; mogt hen dit echter onmogelijk of *ongepast* toeschijnen, dan ten minste moesten zij zich naauwkeurige rekening doen afleggen, van de wijze hoe deze fondsen besteed worden.

Welke van deze beide maatregelen men ook verkieze aan te nemen, de gevolgen zullen altoos wenschenswaardig zijn. In geval men er de voorkeur aan mogt geven, om dezen post op de begrooting door te strijken, dan zullen de ministers voortaan in de onmogelijkheid gesteld zijn, om onnutte en dwaze uitgaven te doen. Mogt men het daarentegen meer gepast oordeelen, zich eene omstandige en naauwkeurige rekening te doen afleggen, dan zullen onze heeren geldverkwisters, door de daarmede gepaard gaande publiciteit en openbare beraadslagingen, zich genoodzaakt zien, om wat minder ruimschoots te wezen met het verleenen van hunne milddadigheden; de nijverheid, de natie en het gouvernement zelve zullen er voordeel bij hebben; slechts eenige weinige bezoldigde lieden zullen er bij verliezen, maar zoude het dan zulk een groot ongeluk zijn, om van dezen ontslagen te worden? (*l'Eclaireur Politique.*)

Gelderland, 8 augustus 1829.

Aan den Redakteur.

Mijnheer!

Zoo ik mij niet vergis, is er tot heden nog niets uit de provincie Gelderland in uw blad gemeld geworden; hoewel mogelijk geene der overige provincien hiertoe meerder stof aanbiedt.

Ik zal UEd. misschien nu en dan nog wel wat mede kunnen deelen, hetgeen der plaatsing niet geheel onwaardig zal wezen. Doch ik zal mij vooreerst bij een hoog verheven stuk bepalen, hetwelk door een oud hoogleeraar dezer dagen te Gent in het licht gegeven is, waaruit onze geldersche tolk (zie *Arnhemsche Courant* van donderdag 30 julij, n.º 90) eenige regels heeft overgenomen, en welke ik in ons avond-gezelschap heb hooren voorlezen, doch weinig bijval hebben gevonden, niettegenstaande allen, die er tegenwoordig waren, behalven ik, protestanten zijn, maar mannen van gezond verstand, en met geene vooringenomenheid bezield: ja, er bevinden zich onder hen, die de *Arnhemsche Courant* hebben afgeschaft, omdat, zeggen zij, zij al te partijdig is.

UEd. zult intusschen zeker met gespanne nieuwsgierigheid, dit uitmuntend en alles beslissend meesterstuk van dien wijd vermaarden oud-hoogleeraar verlangen te lezen; doch dit raad ik UEd. af: want uwe vermogens, vrees ik, zullen al te bekrompen zijn, om hetzelve te bevatten.

Laten wij ons liever met die kleine vonken vergenoegen, welke uit dat verheven licht op nummer 90 van den Arnhemmer zijn neergesprongen: daar leest men op eenen deftigen toon de volgende dingtaal: « Ja, ik beschuldig de katholijke geestelijkheid over het algemeen van onwetendheid en haat tegen de verlichting. De bewijzen liggen voor de hand. Wat de onwetendheid betreft, zou ik, bij het erkennen van roemvolle uitzonderingen, (ik zou deze wel durven raden) slechts ieder behoeven uit te dagen, om mij heden vele verlichte priesters te noemen. » Een weinig lager vertelt ons de oud-hoogleeraar zeer naïf het volgende: « Wat heeft er nu meestal plaats? De ongelukkigen leeren gaauw bij eenen pastoor, eenige brokken latijn, vegen twee of drie jaren de vloer van een collegie (te Leuven niet) en brengen drie jaren door, om in slecht latijn *de domme argumenten van eene barbaarsche theologie* te overleeren (hoe verdraagzaam!). Daarop worden zij in eene wereld gedouwd, welke zij niet kennen, herknaauwen voor de goede zielen de beuzelarijen van den ouden tijd (dacht ik het niet?), vervloeken *Voltaire* en schreeuwen tegen *Rousseau*, zonder dat zij immer *Rousseau*, *Voltaire* of eenig ander, behalve hun getijdenboek, lezen (dat is jammer). Voor het overige zijn zij tafelkenners en liefhebbers van een goed maal en lekkeren wijn (hé! dat is raak!) »De eerwaardige man bewijst al verder, dat dit geene satire, geene verbeelding is, maar dat de priesterlijke leden van de fransche akademie, alsmede de geestelijke leden van den koninklijken raad van onderwijs; de geestelijken in Spanje, Portugal, Italie enz. enz. alle lieden zijn zonder naam, driest onwetend, zonder idés, zonder smaak, zonder wetenschap, enz. enz. mannen, die naauwelijks in zes maanden een boek lezen (dat is wat lang), die hunnen ledigen tijd met drinken en spelen doorbrengen (dat is erg), honderd duizend armen van geest, die de mis weten te vieren en niets meer; voorts eene menigte intriganten (ook al); maar niet één groot man (dat is weinig) enz. enz.» Nadat de bedaarde oud-hoogleeraar dit alles zeer duidelijk bewezen heeft, voegt Z. Ed. er, tot overmaat van overtuiging, nog bij: «meer dan twee honderd jonge professoren, die, even als ik, Frankrijk doorreisd hebben, zouden u hetzelfde zeggen (dan wil ik hem best gelooven).» Nu gaat onze goede man over tot België (want hier wringt hem de schoen het meest): «In België,» zegt hij, «wordt de geestelijkheid op dezelfde wijze als in Frankrijk aangevuld; bestaat dezelfde zwakheid en eene nog algemeene onbekwaamheid, ten gevolge van den slechten staat der studien. Als ik mij bedrieg (o neen!) dat men mij onder de belgische geestelijkheid vele uitstekende mannen in geleerdheid aanwijze, ik zal er België mede geluk wenschen (ei! dat is edelmoedig) en mijne dwaling ronduit erkennen (dit geloof ik niet), want hier heb ik niet alles zelf gezien, gelijk in Frankrijk. Bij gebrek van tegenbewijs, houdt ik mijn gezegde vol (dat is regt zoo).» Verder bewijst zijn Ed. al even sterk; dat de priesters het licht verfoeijen, «dit is zeer natuurlijk», zegt hij, »om over de menschen te heerschen, moet men ze dom houden, zoo doen zij altijd en overal (dat spreekt van zelve, domme priesters kunnen geene wijze menschen maken): moet ik u aanwijzen, vraagt Z. Ed. eindelijk, hoe de priesters in hunne boeken, mandementen en dagbladen steeds tegen den voortgang der verlichting en de nieuwe uitvindingen (stoomboeten), uitvaren?»

Wel nu, wat zegt gij hier van Belgen, daar staat gij nu met uwe onverlichte priesters! maar wat mag onze goede hoogleeraar door het woord, *verlicht,* toch wel verstaan? zult gij wel ligt met mij u zelven afvragen; bedoelt Z.Ed. hiermede zulke Priesters, welke de bekwaamheden bezitten, die hunne hooge bediening vereischt, mannen van ware godsvrucht, ootmoed, ijver, kunde enz. omringd; mannen, ervaren in het nederduitsch, fransch, latijn, grieksch, hebreeuwsch; meesters in de godgeleerdheid, menschenkennis, redeneer- en dichtkunde; begrijpt Z.Ed. hier door mannen, welke door hun voorbeeld en heilig leven den ganschen aardbodem verlichten? Is dit zoo, dan kan ik Z. Ed. verzekeren, dat ik hem nog al verscheidene verlichte priesters in Belgie op kan tellen, welke geene zuipers noch speelders zijn, en meer geleerd hebben, als den vloer te vegen, of eenige brokken latijn in te zwelgen, en zoo zij alle zes maanden naauwelijks een boek lezen, toch een uitstekend geheugen moeten bezitten, daar zij het gelezene nog al vrij goed onthouden, en wat zou het niet wezen, indien zij, zoo als de oud-hoogleeraar *D. Marie*, eens dagelijks in de boeken zaten? maar noemt Z.Ed. zulke priesters uitstekend en verlicht, welke hunne zeden, en wat nog erger is, hun geloof naar omstandigheden en met den loop der tijden veranderen en verlichten, om, zoo als het heet, met den gang der eeuw gelijken tred te houden? zijn zij verlicht, welke zich ongehinderd naar de luimen van sommige heeren draaijen? O! dan wenschen wij ons zelven geluk, dat België, bij het erkennen van rampvolle uitzonderingen, geen een uitstekend man, geen een verlicht priester op kan leveren. Maar à propos, mijnheer *D. Marie*, neem het mij niet kwalijk, het verwondert mij zeer, dat UEd. België niet eens gaat doorzien, terwijl UEd. er zoo digt bij is en dit zoo gemakkelijk kunt doen; te meer, omdat UEd. geheel Frankrijk doorreisd en het examen over de priesters aldaar zoo exact en met zulke groote belangstelling hebt gehouden; dan kan UEd. in persoon ondervinden, of UEd. bedrogen is, en uwe dwaling, volgens belofte, ronduit moet erkennen.

Doch ik geloof, dat het raadzamer voor UEd. zoude zijn, van maar te huis te blijven; want mogelijk zoude UEd. aldaar zulke uitstekende domme priesters kunnen aantreffen, dat UEd. hierover zoude verlegen worden, en op hunne lompe brokken latijn, met al uwe wijsheid en verlichting, niet eens kunnen antwoorden; en welligt zouden die domme menschen UEd. vertoeken, om hunne domme argumenten uit het slecht, in welklinkend en elegant latijn over te brengen, en alzoo hunne barbaarsche theologie te illuciderén.

Vergeef mij intusschen, mijnheer oud-hoogleeraar, dat ik om

---

* *Millioen-Merlin*, aldus genoemd naar den toovenaar *Merlin*; omdat er door middel van de millioenen voor de nationale nijverheid ware wonderwerken verrigt worden.

de beschuldigende uitspraak en het door UEd. hierop geslagen vonnis over de priesters in het algemeen, nu en dan heb moeten lagchen; en ridam (laat mij lagchen) vermits dit woord juist, bij verplaatsing, uit de letters van uwen naam is te zamengevoegd.

Een weinig onder dit artikel vindt men nog in hetzelfde nommer, een fragment uit eenen brief uit het zuiden aan eenen vriend in het noorden, gedagteekend: Brussel, julij 1829. In dezen brief hebben het de priesters alweêr gedaan: doch om van UEd. geduld geen misbruik te maken, zal ik wegens den inhoud des briefs niet uitweiden; alleenlijk geloof ik, en men duide mij dit toch niet ten kwade, dat dit fragment, zoo niet op het bureau te Arnhem, toch zeker door zekere heeren te Brussel, alwaar zich thans vele klerken van dien stempel bevinden, gefabriceerd is. *Dixi.* *Een vriend van ware verlichting.*

Sterfberigt.

** Langs dezen gebruikelijken weg geef ik aan familie en betrekkingen kennis van het overlijden van mijnen teederbeminden jongsten Zoon *JOANNES JACOBUS*. Na een smartelijk lijden, waarvan ik, sedert gepasseerde maandag de droevige getuige geweest ben, heeft hij heden namiddag ten vier ure, na alvorens de H. H. Sakramenten onzer Moeder de H. Kerk te hebben ontvangen, aan de gevolgen eener zenuw-zinking-koorts, in den jeugdigen ouderdom van slechts vier en twintig jaren en ruim zes maanden, dit tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Zij allen, die zijn uitstekend godvruchtig levensgedrag en de naauwgezetheid in het waarnemen zijner godsdienstige pligten, niet alleen, maar ook den belangeloozen dienst, welke hij door zijne onvermoeide werkzaamheid zijne andere broeders bewees, gekend hebben, zullen wel beseffen, wat ik en zijne broeders aan hem verliezen; maar deze zijne hoedanigheden geven mij ook den troost, dat hij weldra onder de gelukzalige hemellingen zal opgenomen worden, terwijl ik zijne ziel ter bespoediging van dit gelukkig oogenblik, in de gebeden van al zijne geloofsgenooten en vooral van zijne vrienden en bekenden aanbeveel, verzoekende ik tevens van brieven van rouwbeklag verschoond te blijven.

'sHage,
9 *Augustus* 1829. J. van LANGENHUYSEN.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGING.

** Bij den boekhandelaar *J. T. SOMMER*, te *Almelo*, is uitgegeven en wordt met veel succes gedebiteert:

1°. Het HOUTEN KRUIS of de Lotgevallen van Sophia; een leerrijk Verhaal, bijzonder een nuttig Geschenk voor de Jeugd. De prijs is........ *f* » - 20.

2°. HANDBOEK van ONDERRIGT en STICHTING voor Gehuwden en degenen die voornemens zijn te huwen, door J. G. Pfister, R. K. Pastoor te *Leichtersbach*, naar de tweede uitgave uit het Hoogduitsch vertaald en met Aanmerkingen vermeerderd, door S. Wulferink, R. K. Pastoor te *Almelo*. — *Kerkelyk goedgekeurd*........ - 1 - 50.

Idem ingebonden in halve fr. band...... - 1 - 80.

Bovengemelde heeft ter Pers en zal ten spoedigste in het Nederduitsch uitgeven:

P. A. JAIS, *Schöne Geschichten und lehrreiche Erzählungen zur Sittenlehre für kinder.* 2 *Bändchen.*

BEKENDMAKINGEN.



** *PETRUS HENRICUS VAN FENEMA*, openbaar Notaris, residerende te *'s Hertogenbosch*, hoofdplaats der provincie *Noord-Braband*, heeft voor zijne Principalen, op donderdag, den 6 Augustus 1829, provisioneel, publiek en voor alle man verkocht:

1ste *Koop*. Eene hechte, sterke en sedert drie jaren geheel nieuw opgebouwde HUIZINGE, met STALLINGEN, PAKHUIS, SCHUUR, TUIN, BOOMGAARD en ERVE, staande en gelegen te *Uden*, in de straat, gekwoteerd n.° 55, van ouds genaamd *de Valk*, belend de eene zijde Antonie Boons, de andere zijde en een eind de gemeene Straat, en het ander eind de Tuin, uitschietende tegen den gemeenen Weg.

Aanstaanden, in gebruik de Huizinge, Stallingen en verdere Gebouwen, met den 1 November, en den Tuin en Boomgaard met den 1 Januarij aanstaande. Ingezet op *f* 5400 ».
60 Slagen » 300 ».

f 5700 ».

2de *Koop*. Een Perceel TEEL-, HOOI- of WEILAND, gelegen onder *Lith*, genaamd *de voorste hooge Hoeve*, groot omtrent drie Bunders, 97 Roeden, en 23 Ellen.
Voor het saizoen van dit jaar publiek Verhuurd, voor de somme van f 180 . . . . Ingezet op *f* 2000 ».
3 Slagen » 15 ».

f 2015 ».

3de *Koop*. Een Perceel TEEL-, HOOI- of WEILAND, gelegen onder *Lith*, genaamd *de achterste hooge Hoeve*, groot omtrent drie Bunders, 97 Roeden en 23 Ellen.
Mede voor het saizoen van dit jaar publiek Verhuurd voor de somme van f 160 . . . . Ingezet op *f* 1815 ».
1 Slag » 5 ».

f 1820 ».

Zijnde de voorschreven 2de en 3de Koop in Massa ingezet op. . . . . *f* 3800 ».
7 Slagen » 35 ».

3835 ».

4de *Koop*. Een Perceel TEELLAND, gelegen onder *Lith*, genaamd *den Heuvel*, groot een Bunder, 61 Roeden en 50 Ellen; belend oost Jan Willem Kling, west, zuid en noord de straat.
In huur en gebruik sedert 25 *jaren* bij Q. Kling *voor f* 60 *'sjaarlyks.* Ingezet op *f* 1300 ».
6 Slagen » 30 ».

f 1330 ».

5de *Koop*. Een SCHAARBOSCH of PASKE, gelegen onder *Lith*, in den *breeden Weg*, groot 33 Roeden en 10 Ellen, belend oost de Kinderen van Michiel van den Boogaard, west den Polder van *Lith*, zuid de Straat en noord *de Wiel*.
Ingezet op *f* 220 ».
2 Slagen » 10 ».

f 230 ».

De finale Verkooping zal plaats hebben, op Donderdag den 20 Augustus 1829, des avonds ten zes ure, in het *Nieuw Stads-Koffijhuis*, bewoond wordende bij Jan van Duuren, te *'s Hertogenbosch*, bij het uitbranden van waslicht.

Nadere informatiën te bekomen ten Kantore van den Notaris VAN FENEMA voornoemd.



De Notaris *ESSER MEERMAN*, residerende te *Rosmalen*, zal voor zijne Principalen, op maandag den 17 Augustus 1829 provisioneel en 8 dagen daarna finaal, telkens 's namiddags om 3 ure te beginnen, ten Herberge van *W. STEPKENS*, te *Hintham*, onder *Rosmalen*, publiek verkoopen:

Een HUIS, SCHUUR, Aangelag en eenige perceelen HOOI- en TEELAND, gelegen te *Rosmalen*, en eenige perceelen TEELLAND met SCHAARBOSCH, gelegen te *Berlicum*, zoo als zulks in negen koopen nader is omschreven en bij Biljetten breeder is bekend gemaakt.

Inmiddels nadere informatie te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris.

** De ondergeteekenden, zich sedert den 15 Julij ll., te *Breda*, als BOEKHANDELAARS, onder de *Firma* van *VAN GULICK en HERMANS*, gevestigd hebbende, bevelen zich bij dezen in de gunst van het geëerd Publiek; terwijl zij, met de voornaamste uitgevers van R. Katholijke werken in correspondentie getreden zijnde, vooral de Weleerwaarde H. H. R. K. Geestelijken hunnen nieuwen Boekhandel dringend aanbevelen, zullende al wat maar in hun vermogen is, aanwenden, om een iegelijk naar behooren te gerijven en de meeste voldoening te geven, en zorg dragen, dat alle voorname werken, zedelooze en ongodsdienstige uitgesloten, bij hen verkrijgbaar zijn.

Breda, Van GULICK en HERMANS.
12 *Augustus* 1829.

** Bij *LOUIS A. VAN MIERT*, op den *Hoogensteenweg*, te *'s Bosch*, zijn tot civiele prijzen te bekomen beste Luiksche KAGCHELKOLEN, SMEE-GRUIS en vette WAAGKOLEN.

** Bij *PETIT* en *FRITSEN*, Klokgieters te *Aarle-Rixtel*, bij *Helmond*, zijn te bekomen allerlei soorten van KLOKKEN, van den besten klank en specie gegoten; vergieten geborsten en herstellen defecten, in carrillons. Alles op een of meer der jaren proef en tot civilen prijs.

De prijzen der granen, te Eindhoven, van dingsdag 11 augustus, zijn geweest:

Tarwe,	*het nederlandsch mud:*	*f* 15- » à 10-50.
Rogge,		« 5-70
Boekweit,		« 3-70
Haver,		« 2-90 à 2-50.
Het nederlandsch pond boter.		« 40- à « 37.
De vier nederlandsche ponden roggebrood 29 cents.		

Te 's BOSCH, bij de Gebroeders LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers, Apostelstraat, H, n°. 20.